

Μηνιαία ηλεκτρονική έκδοση του Πανελληνίου Σωματίου Θεάτρου Σκιών

περίοδος Δ' | τεύχος 134 | Μάιος 2019

ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ
ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ

ΟΤΟΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΑΝΑΦΕΣ & ΝΕΟΛΙΑΣ
ΔΗΜΟΥ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ

8^ο ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ

Νέας Ιωνίας

Από
18 μέχρι
23 Ιούνη
2019

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ
ΓΙΑΝΝΟ ΜΠΑΛΟΥΡΔΟ

Κάθε Βράδυ
ώρα 8:30

Πλατεία
Αγ. Γεωργίου
Πλησίον ΗΣΑΠ Ν. Ιωνίας

παραστάσεις
με ζωντανή
μουσική

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

τεύχος 133
Απρίλιος 2019

περιεχόμενα

Της σύνταξης	2
8 ^ο Φεστιβάλ Νέας Ιωνίας	3
Γιάννος Μπαλούρδος	4
Έκθεση φιγούρας Θεάτρου Σκιών στον Πύργο .	5
Βασίλης Σαργέντης	8
Δύο άγνωστοι ήρωες του 1821	10
Ο Μαύρος της Ανατολής ... Μπεκήρ Αγάς ...	12
Αθ. Διάκος και Κλ. Φωριέλ, β' μέρος	16
Ο Ντούμπας έχει... κέφια!	18
Γλωσσικά!	20

εξώφυλλο: αφίσα 8^{ου} Φεστιβάλ Νέας Ιωνίας

Ο Καραγκιόζης μας

Μηνιαία ηλεκτρονική έκδοση
του Πανελλήνιου Σωματείου Θεάτρου Σκιών

Συντακτική επιτροπή

Σωκράτης Κοτσορές
Δημήτρης (Τάκης) Κωστιδάκης
Ιάσωνας Μελισσηνός
Κ. Ψυχραιμίας

Επιμέλεια κειμένων: Τάσος Κούζαρος

Σελιδοποίηση: Νικόλας Δημητριάδης

επικοινωνία

okaragkiozismas@gmail.com

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1925

Τζωρτζ 6, Αθήνα 10677

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Πάνος Καπετανίδης 210 4616664 - 6977357493

Δημήτρης (Τάκης) Κωστιδάκης 6942013881

www.karagkiozis.com

e-mail: panoskap@hotmail.com

somateiokaragkiozh@gmail.com

Ευγένιος Σπαθάρης

(2 Ιανουαρίου 1924 - 9 Μαΐου 2009)

Πριν δέκα χρόνια έφυγε από τη ζωή ο μεγάλος караγκιοζοπαίχτης Ευγένιος Σπαθάρης. Στις 6 Μαΐου του 2009 και ενώ βρισκόταν στο Ινστιτούτο Γκαίτε Αθηνών για να παραστεί σε εκδήλωση προς τιμήν του, έχασε την ισορροπία του και έπεσε από σκάλες, με αποτέλεσμα να υποστεί πολλά κατάγματα και να δημιουργηθεί σοβαρό αιμάτωμα στον εγκέφαλο, με την κατάστασή του να χαρακτηριστεί ως κρίσιμη. Τελικά, στις 9 Μαΐου, ύστερα από τρεις ημέρες νοσηλείας απεβίωσε, σε ηλικία 85 ετών. Η σορός του εξετέθη σε λαϊκό προσκύνημα στο Σπαθάρειο Μουσείο Θεάτρου Σκιών και η κηδεία έγινε στις 13 Μαΐου του 2009, στο Μαρούσι, με δημόσια δαπάνη.

Ο Καραγκιόζης μας

ΔΩΡΙΣΤΕ ΜΙΑ ΦΙΓΟΥΡΑ

στο αρχείο του Σωματείου μας!

Όσα μέλη ή φίλοι έχουν την ικανότητα να κατασκευάζουν φιγούρες, σκηνικά, ρεκλάμες ή έχουν στην κατοχή τους υλικό σχετικό με το Θέατρο Σκιών (συλλεκτικό ή καινούργια κατασκευή), καλούνται να ενισχύσουν το Ιστορικό Αρχείο του Σωματείου, κάνοντας μια τέτοια δωρεά.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τρίτη 18 Ιουνίου

Ο Καραγκιόζης στο Μοριά
Με τον Αυγέρη Μπαλούρδο

Τετάρτη 19 Ιουνίου

Το τσίρκο των Βαλκανίων
Με τον Τάσο Τσώνη

Πέμπτη 20 Ιουνίου

Ο Καραγκιόζης Ιππότης
Με τον Γιώργο Αθανασίου

Παρασκευή 21 Ιουνίου

Ο Καραγκιόζης και η μούμια του Φαραώ
Με τον Μιχάλη Θεοδωρόπουλο

Σάββατο 22 Ιουνίου

Ο Καραγκιόζης Σφουγγαράς
Με τον Αλέξανδρο Μελισσηνό

Κυριακή 23 Ιουνίου

Το λαχείο
Με τον Νίκο Αργυρόπουλο
Ο Καραγκιόζης γραμματικός
Με τον Λευτέρη Παπαελευθερίου

8^ο Φεστιβάλ Καραγκιόζη στη Νέα Ιωνία αφιερωμένο στον Γιάννο Μπαλούρδο 18-23 Ιουνίου 2019

Το 8ο Φεστιβάλ Καραγκιόζη στη Νέα Ιωνία, εφέτος θα είναι αφιερωμένο στον αείμνηστο καραγκιοζοπαίκτη **ΓΙΑΝΝΟ ΜΠΑΛΟΥΡΔΟ**. Θα διεξαχθεί από την 18^η έως και την 23^η Ιουνίου 2019, χώρος των εκδηλώσεων θα είναι το γηπεδάκι δίπλα στο Ναό του Αγίου Γεωργίου, στη συμβολή των οδών Πατριάρχου Ιωακείμ και Χρυσοστόμου Σμύρνης, πλησίον ΗΣΑΠ Νέας Ιωνίας, σε συνεργασία πάντα με τον ΔΗΜΟ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ και τον Ο.Π.Α.Ν. Οι παραστάσεις θα επενδυθούν μουσικά από ζωντανή ορχήστρα. Μικροφωνική εγκατάσταση διατίθεται από το Δήμο Ν. Ιωνίας.

Γιάννος Μπαλούρδος

1923-2002

Ο Ιωάννης Μπαλούρδος γεννήθηκε το 1923 στο Παλαιοχώρι του νομού Ηλείας. Εκεί ο πατέρας του διατηρούσε καφενείο στο οποίο έπαιζαν διάφοροι Καραγκιοζοπαίκτες. Ενδεχομένως να μην υπήρξε μαθητής κάποιου Καραγκιοζοπαίκτη με την κανονική έννοια του όρου, αλλά να βοηθούσε όσους έπαιζαν στο καφενείο του πατέρα του. Αργότερα, το ανέλαβε ο ίδιος μετατρέποντάς το τον χειμώνα σε θέατρο, ενώ τα καλοκαίρια έπαιζε σε χωριά της Πελοποννήσου.

Έτσι ο Γιάννος, (όπως ήταν το καλλιτεχνικό του όνομα) ήρθε σε επαφή με το μαγικό κόσμο του Καραγκιόζη. Ο Μίμης Μόλλας («Ο Καραγκιόζης Μας», Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή, 2002), τον αναφέρει ως μαθητή του Σωτηρόπουλου, ενώ υπήρξε και μαθητής του μεγάλου Βασίλαρου, του Μικρασιάτη, στον οποίο μαθήτευσε πριν την κατοχή.

Γύριζαν τα χωριά του Μοριά και της Στερεάς σαν μπουλούκι με άλλους καλλιτέχνες της εποχής, μουσικούς – ζογκλέρ – θεατρίνους, κ.λ.π. Υπάρχει μάλιστα ένα περιστατικό στα χρόνια της γερμανικής κατοχής, όπου μια χειμωνιάτικη νύχτα μέσα σε θαλασσοταραχή, πέρασαν, ο ίδιος και ο Βασίλαρος, με μια βάρκα από την Πελοπόννησο στην Ζάκυνθο, γιατί τους κυνηγούσαν οι Γερμανοί μετά από πατριωτική παράσταση που εξυμνούσε το ελληνικό θάρρος και τη γενναιότητα. Αργότερα έπαιξε μόνος σε όλη την Πελοπόννησο, σε μικρά και μεγάλα χωριά και πόλεις.

Εκτός από Καραγκιόζη έπαιζε και Κουκλοθέατρο. Με το μπουζούκι του και το ακορντεόν συνόδευε τις διάφορες φιγούρες της παράστασης. Η φωνή του ήταν ακατέργαστη και για αυτό χρησιμοποιούσε κυρίως τον λάρυγγα, για να μιμείται τις διάφορες διαλέκτους των ηρώων της παράστασης. Ακολούθως εγκαταστάθηκε στην Αθήνα και συγκεκριμένα στην Κυψέλη, όπου έπαιζε σε σχολεία και κινηματογράφους. Μάλιστα, αρχές της δεκαετίας του '70 μαζί μ' ένα συνεταιίρο του Καραγκιοζοπαίκτη οργάνωσαν θεατρική ομάδα, δίνοντας παραστάσεις στο γνωστό Κινηματογράφο της Νέας Ιωνίας 3 ΑΣΤΕΡΙΑ, όμως το εγχείρημα απέτυχε, γιατί ο συνεταιρισμός δεν ευοδώθηκε. Παρουσίασε την τέχνη του και στο δημαρχείο της Καισαριανής, όπου μόνιμα έδινε παραστάσεις, ο γιός του ο Αυγέρης.

Ως προς το δραματολόγιο, του άρεσε να παίζει κυρίως ηρωικά και δραματικά έργα: «Η Κασσιανή», «Η Ιουδήθ», «Η Ωραία του Πέραν» (έργο γνωστό και με τον τίτλο «Αιμίλιος και Ερμιόνη»), «Ο Αθανάσιος Διάκος», «Ο Παπαφλέσσας» και πολλά άλλα. Συνήθιζε, όταν έπαιζε κωμωδίες, να παρουσιάζει εκτός από τους κλασσικούς τύπους και αρκετούς δευτερεύοντες, τους: Σαναλέμε, Κρητικό, Κεφαλλονίτη, Ιταλό, τον οποίο χρησιμοποιούσε σε λίγες παραστάσεις όπως, «Οι δύο Λόρδοι» και «Ο Καραγκιόζης υπηρέτης», κ.α. Έχει γράψει επίσης κι αρκετές δικές του παραστάσεις.

Την τέχνη του Θεάτρου Σκιών μεταλαμπάδεψε στα πέντε παιδιά του, για να την ακολουθήσει ο τρίτος του γιός, ο Αυγερινός. Εκτός από τα παιδιά του έβγαλε κι αρκετούς μαθητές μεταξύ άλλων και τον Θανάση Σπυρόπουλο, που μεγάλωσε σχεδόν, καλλιτεχνικά, στο σπίτι του δασκάλου του.

Ο Ιωάννης Μπαλούρδος έφυγε για την γειτονιά των αγέλων το 2002.

(Όλες οι παραπάνω πληροφορίες προέρχονται από προσωπική μαρτυρία του Αυγέρη Μπαλούρδου, τον Σεπτέμβριο του 2011).

ΤΑ ΝΕΑ Τ' ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ

Το θέατρο σκιών γνώρισε στο διάβα των αιώνων πολλούς ανθρώπους που το αγάπησαν, το αγκάλιασαν και έδωσαν την ψυχή τους πάνω σε αυτήν την ιδιαίτερη τέχνη που μεγάλωσε γενιές και γενιές στο πέρασμα των χρόνων. Πολλοί ήταν και οι αφανείς ήρωες οι οποίοι εργάστηκαν ήσυχα προσφέροντας την ψυχή τους και αφήνοντας το στίγμα τους πάνω στην καμπούρα του Καραγκιόζη, ψυχαγωγώντας ανιδιοτελώς τους ανθρώπους των τοπικών κοινωνιών, με μόνο τους μέλημα να προσφέρουν μία νότα χαράς και να προβληματίσουν μέσα από τις παραστάσεις τους. Έτσι, λοιπόν, ως ελάχιστο φόρο τιμής, εμείς οι νεότεροι έχουμε υποχρέωση να μνημονεύουμε αυτούς τους καλλιτέχνες, να μαθαίνουμε την προσφορά τους και να παίρνουμε παράδειγμα για να ακολουθούμε στην ζωή μας.

Αυτό προσπάθησε να κάνει και ο πολιτιστικός σύλλογος «Φίλων των Τεχνών» στον Πύργο της Ηλείας στις 16 Μαρτίου 2019, αφιερώνοντας μία μέρα στον ξυπόλητο ήρωα του θεάτρου σκιών και στην ιστορία του, η οποία ξεκινάει από τα βάθη της Ασίας, συνεχίζει στην Οθωμανική αυτοκρατορία και καταλήγει στην διαμόρφωση του Έλληνα Καραγκιόζη από τους πολυμήχανους μεγάλους μαστόρους της τέχνης.

Έκθεση φιγούρας Θεάτρου Σκιών στον Πύργο

Η έκθεση φιγούρας αφιερώθηκε στον Πυργιώτη караγκιοζοπαίχτη Βασίλη Σαργέντη (1952-2017), ο οποίος είχε προσφέρει στο θέατρο, γενικά, αλλά και στο θέατρο σκιών ειδικότερα. Στην έκθεση υπήρχαν φιγούρες από τις συλλογές Πυργιωτών δημιουργών όπως του Γιώργου Γκιντζίρη, του Νικόλα Κουμπαρούλη και του Στέφανου Παπαγεωργίου και φιγούρες από την συλλογή του αείμνηστου Βασίλη Σαργέντη, οι οποίες ήταν κατασκευασμένες από τον αείμνηστο Γιάνναρο, τον Πατρινό караγκιοζοπαίχτη Κώστα Μακρή και από τον Πυργιώτη Σπήλιο Σπηλιόπουλο. Αυτή η ιδιαίτερη ημέρα έκλεισε με μία ξεχωριστή παράσταση, την ηρωική κωμωδία «Ο καπετάν Γκρής», από τον караγκιοζοπαίχτη Άθω Δανέλλη.

ΤΑ ΝΕΑ ΤΩ ΚΑΡΑΚΛΙΟΛΗ

ΤΑ ΝΕΑ Τὸ ΚΑΡΑΚΛΟΪ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΣΑΡΓΕΝΤΗΣ

1952-2017 Πύργος Ηλείας

Ο Βασίλης Σαργέντης σπούδασε Διεθνές Δίκαιο και Πολιτικές Επιστήμες στη Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών. Εργάστηκε ως παιδαγωγός σε μαθητικές εστίες του Ε.Ι.Ν. και στην Αγροτική Τράπεζα Αμαλιάδας. Είχε παρακολουθήσει σεμινάρια Θεατρικής Παιδείας του Υφ. Ν. Γενιάς. Ήταν ιδρυτικό μέλος της Θεατρικής Ομάδας του Φιλοτεχνικού Ομίλου Πύργου (από το 1993) και συμμετείχε ως ηθοποιός σε πολλές παραστάσεις. Επίσης, ήταν θεατρικός σκηνοθέτης-εμπνευστής της θεατρικής ομάδας του «Χαμόγελο του Παιδιού» στον Πύργο (2001) και της θεατρικής ομάδας του Γ' Γυμνασίου Πύργου (2003). Γνώρισε και αγάπησε το θέατρο σκιών (Καραγκιόζης) από πλανόδιους καραγκιοζοπαίχτες την δεκαετία του 1950 και του 1960, στο Λαμπέτι θιασάρχης του θιάσου θεάτρου σκιών «Το Καραβί του Γέλιου», έδινε δωρεάν παραστάσεις σε σχολεία και πολιτιστικούς φορείς. Συγκεκριμένα, είχε συνεργαστεί δίνοντας παραστάσεις και λειτουργώντας εργαστήριο κατασκευής φιγούρας με το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου για παιδιά και νέους Ηλείας- Ολυμπίας, το Διεθνές Φεστιβάλ Θεάτρου Νεανικών Θιάσων, το Δήμο Πύργου, Γαστούνης, Ανδραβίδας, Ανδρίτσαινας, Κρεστένων και Πατρέων, την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση Ν. Ηλείας, την Τροχαία Αμαλιάδας, την Εφορεία Προσκόπων Πύργου και με Παιδικές Κατασκηνώσεις.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΣΑΡΓΕΝΤΗΣ

ΘΕΑΤΡΟ ΣΚΙΩΝ (ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ)

Τα έργα του:
Ο Καραγκιόζης καπετάνιος,
σκηνοθέτης,
πρύτανης,
εποχούμενος,
ονήλατος.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

«Καφετζής» στο έργο του
Δ.Σπύρου
«Όνειρο σε άσπρο φόντο»

ΘΕΑΤΡΟ

Έχει σκηνοθετήσει:

- «Τα καινούργια ρούχα του Βασιλιά», του Άντερσεν σε διασκευή του Γ. Καλατζόπουλου (2001)
- «Νεφελοκοκυγία για (Όρνιθες)», Αριστοφάνη σε διασκευή Γ. Καλατζόπουλου (2002)
- «Ξυλομαρία» της Ζ.Σπυροπούλου, θεατρική προσαρμογή Β. Σαργέντη (2003)
- «Το όνειρο του σκιάχτρου», Ε. Τρυβιζά
- «Ιερή Ολυμπιακή εκχειρία» των Β. Σαργέντη και Σ.Σπηλιόπουλου (2003)
- «Λειτουργία κάτω από την Ακρόπολη» του Ν.Βρετάκου (2004)
- «Μπερτόλδος» του Σκούρτη (2005)

Ρόλοι που είχε ερμηνεύσει:

- «Λούκας» στο έργο του Τσέροφ «Η αρκούδα»
- «Θανάσης» στο έργο του Βλάχου «Η κόρη του Παντοπώλου»
- «Λάμπρος» στο έργο του Η. Καπετανάκη «Γενικός Γραμματέας»
- «Ιορδάνης» στο έργο του Καμπανέλη «Η αυλή των θαυμάτων»
- Πάστορας Γουάϊν- Μίλερ» στο έργο του Ουίλιαμς «Καλοκαίρι και καταχνιά»
- «Μπουσάκας» στο έργο του Μάτση «Βασιλικός»
- «Θόδωρος» στο έργο των Σακελάρη- Γιαννακόπουλου «Οι Γερμανοί ξανάρχονται»
- «Ποτκαλιόσιν» στο έργο του Γκόγκολ «Παντρολογήματα»
- «Νάτσινας» στο έργο του Κεχαΐδη «Πανηγύρι»
- «Αφηγητής» στο έργο του Εχπερύ «Ο μικρός Πρίγκιπας»

φωτό: Ανθή Χοτζάκογλου

ΛΑΜΠΡΟΣ ΒΕΪΚΟΣ - ΤΟΥΣΙΑΣ ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ

Δύο άγνωστοι ήρωες του 1821

του **Κώστα Στ. Τσίπηρα**

Μηχανικού βιοκλιματικής Αρχιτεκτονικής- Δρ. Χωροταξίας

Με αφορμή την επέτειο της Παλιγγενεσίας δόθηκαν δύο εξαιρετικές παραστάσεις, όπου προβλήθηκαν: ανθρώπινες σκιές - σε ρόλο αφηγητών σε αρμονική σύνθεση με τις σκιές των φιγούρών του κλασσικού λαϊκού μας θεάτρου, συνοδευόμενες ηχητικά από τραγούδι- μοιρολόι. Η πρώτη παρουσιάστηκε στις 23-3-2019, στο Γαλάτσι, υπό την αιγίδα του Δήμου. Την παράσταση του Γαλασίου, προλόγισαν οι κ.κ Κώστας Στεφ. Τσίπηρας, Γιάννης Σαβιδάκης, Αντιπρόεδρος του Συλλόγου Κρητών Γαλασίου «Η Μεγαλόνησος», Αντρέας Αντωνόπουλος, Πρώην Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Φυσιολατρικών και Ορειβατικών Συλλόγων και ο Αντιδήμαρχος Παιδείας, Μάνος Ελευθερίου. Την Εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους οι κ.κ Τάκης Κωστιδάκης, Γενικός γραμματέας του Πανελλήνιου Σωματείου Θεάτρου Σκιών και Γιάννης Νταγιάκος, Πρώην πρόεδρος του ίδιου Σωματείου, Π.Σ.Θ.Σ, καλλιτέχνες του Θεάτρου Σκιών. Η δεύτερη δόθηκε στις 24-3-2019, στο Κορωπί, επίσης, υπό την αιγίδα του ομώνυμου Δήμου.

Σχεδόν 300 άτομα με ενδιαφέρον παρακολούθησαν και τις δύο παραστάσεις, χάρη στην αξιόλογη καλλιτεχνική απόδοση του Καραγκιοζοπαίκτη Σωκράτη Κοτσορέ, πλαισιωμένη από τις σπουδαίες έντεχνες φιγούρες, του εξαιρετικού Θανάση Τζοίτη, και το ευρηματικό νάϊφ σκηνικό του καλλιτέχνη Γιάννη Νταγιάκου, υπό τους ήχους του συγκινητικού μοιρολογιού του Ηπειρώτη Τάσου Τασιουλόπουλου. Στην προσπάθεια ανανέωσης του ρεπερτορίου του λαϊκού μας Θεάτρου Σκιών δόθηκε η ευκαιρία στο κοινό να παρακολουθήσει ένα έργο βγαλμένο μέσα από μία απ' τις δραματικότερες σελίδες της Επανάστασης, σε πρωτότυπο σενάριο, που δεν είχε παιχθεί ποτέ στο παρελθόν.

Ιδιαίτερη εντύπωση προκάλεσε η τεχνική της χρησιμοποίησης της *ανθρώπινης σκιάς* στο μπερντέ του Καραγκιόζη. Η πρωτοτυπία αυτή σημειωτέον, αξιοποιήθηκε σε έργο μου για πρώτη φορά το 1986 και επαναλήφθηκε το 2018 στη μεγάλη παράσταση που ανεβάσαμε μαζί με τους καλλιτέχνες Κώστα και Μπάμπη Μακρή, μία συνεισφορά στο νεότερο Θέατρο Σκιών.

ΛΑΜΠΡΟΣ ΒΕΙΚΟΣ, 23-3-2019
φωτογραφία Κώστας Στεφ. Τσίππρας

Μέσα απ' τη ροή της παράστασης, σε εποχές τραγικές για τη χώρα και το λαό μας, ξαναζωντάνεψε η πραγματική ιστορία της προδοσίας της κυβέρνησης ανδρεικέλων των Ιγγλέζων υπό το Μαυροκορδάτο, και τον Κωλέττη, που οδήγησε, το 1827, ένα διεθνή απατεώνα τον Κόχραν, να τοποθετηθεί, ΑΝ ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΤΟΝ, αρχηγός, των ελληνικών δυνάμεων, που οδηγήθηκαν στη μαζική σφαγή, της μάχης του Αναλάτου, πριν από 192 χρόνια, την αμέσως επόμενη μέρα, της άνανδρης και ύποπτης δολοφονίας του μέγιστου Στρατηγού Γεωργίου Καραϊσκάκη.

Έτσι, μας δόθηκε η ευκαιρία να αποδώσουμε φόρο τιμής στο όνομα της αλήθειας και χάριν των:

- 1500 Ελλήνων μαχητών
- 260 Κρητών εθελοντών, υπό τον Ε. Καλλέργη
- 300 Ζακυνθίων και Κεφαλλονιτών εθελοντών, υπό τον Γεράσιμο Φωκά
- Των εκατοντάδων Βαυαρών και Πολωνών Φιλελλήνων, που όλοι πέφτοντας θύματα ολεθρίου σχεδίου πρόσφεραν τη ζωή τους υπέρ της ελευθερίας, ηρωικά μαχόμενοι, στη μάχη του Αναλάτου.

ΖΗΤΩ Η ΕΛΛΑΔΑ, ΖΗΤΩ Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ, ΚΑΙ
ΛΑΙΚΟΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ....

Κ.ΣΤ.ΤΣ.

24-3-2019, παραμονή της Εθνικής μας Επετείου.

φωτό: Ανθή Χοτζάκογλου

φωτό: Ανθή Χοτζάκογλου

Μπεκήρ Αγάς του Κούζαρου
συλλογή Ν. Τζιβελέκη

Ο Μαύρος της Ανατολής ... Μπεκήρ Αγάς

Το ιστορικό υπόβαθρο του έργου

του ΤΑΣΟΥ ΚΟΥΖΑΡΟΥ

Καλλιτέχνη ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ - ΦΙΛΟΛΟΓΟΥ

Μία από τις πιο αγαπημένες και περισσότερο παιγμένες παραστάσεις του Θεάτρου Σκιών αποτελεί η με τον τίτλο: «Ο Μαύρος της Ανατολής»! Το έργο αυτό παρουσιάζεται ήδη από το 1911, όπως μαρτυρεί η **ΜΙΚΡΑ ΕΦΗΜΕΡΙΣ** της Λαρίσης στις 11 Νοεμβρίου:

«Ο αμίμητος Καραγκιοζοπαίκτης Στέφανος Γιαταγάνας δίδει απόψε εν τω επί της οδού Πανός καφενείω του κυρίου Προκοπίου Ντίνου έκτακτον παράστασιν, το ηρωικοκωμικόν δράμα “ο μαύρος της Ανατολής” από την οποία δεν πρέπει να λείψη κανείς. Εις τα διαλείμματα κομπανία αρτιστών και εγχωρίων οργάνων θα εκτελεί διάφορους χορούς και άσματα».

Η παράσταση αυτή έφτασε ως τις μέρες μας υπό διαφορετικούς τίτλους: είτε ως «ο Μαύρος της Ανατολής», είτε ως «ο Μαύρος Πασάς», είτε ως «η μονομαχία των δύο ληστών, Τούρκου Μπεκήρ Αγά και Έλληνο Καρανάσου», είτε «ο Μπεκήρ Αγάς».

Ποιος, όμως, υπήρξε αυτός ο Τούρκος αξιωματικός και ποια η δράση του, ώστε να αποτελέσει πρωταγωνιστή μιας μονομαχίας που έχει μείνει ιστορική για το Θέατρο Σκιών;

Ένα χρόνο αργότερα, μετά την παράσταση του Γιαταγάνα στη Λάρισα, ξέσπασε ο Πρώτος Βαλκανικός Πόλεμος. Η Στρατιά Θεσσαλίας με επικεφαλής τον Στρατηλάτη Κωνσταντίνο επελαύνει απελευθερώνοντας τη μία μετά την άλλη τις πόλεις της Μακεδονίας και τρέποντας σε ακατάσχετη υποχώρηση τον τακτικό Τουρκικό στρατό. Όμως, τα πράγματα δεν ήταν εύκολα, γιατί τόσο βόρεια όσο και δυτικά των ελληνικών δυνάμεων παρέμεναν σε δράση πολλά άτακτα τουρκικά σώματα.

Ανάμεσά τους γρήγορα ξεχώρισε για την τρομοκρατική και καταστροφική του δράση ο Μπεκήρ Αγάς, ένας με σύγχρονους όρους εγκληματίας πολέμου, και η από Τουρκαλβανούς αποτελούμενη πολυπληθής ληστρική του συμμορία, που απειλούσε τόσο τα μετόπισθεν, όσο και τις απελευθερωμένες πόλεις, τα πολίσματα και τα χωριά, που φρουρούσαν μικρές δυνάμεις εθνοφρουρών.

Κορυφαία στιγμή της δράσης του υπήρξε η **επιδρομή του στα Γρεβενά**. Ο ανταποκριτής της εφημερίδας ΠΑΤΡΙΣ, από τα Τρίκαλα την 7η Νοεμβρίου του 1912 μετέδωσε στην εφημερίδα του: **το πώς επέδραμε ο Μπεκήρ στα Γρεβενά, τη γενναία αντίσταση των 60 Εθνοφρουρών, αλλά και τον πανικό και τη φυγή των γυναικόπαιδων**.

«Ο Μπεκήρ, ο γνωστός ανά το πανελλήνιον Τούρκος αξιωματικός για το φόνο του αείμνηστου Μητροπολίτου Γρεβενών Αιμιλιανού, δεύτερον ήδη πλήγμα επιφέρει, το οποίο ακριβώς όσον και αν είναι μικρόν, είναι αρκετό ώστε να τον καταστήσει τον περισσότερο επιδιωκόμενο εχθρό, τον οποίο θα επιθυμούσαμε να συναντήσουμε στο πεδίο της μάχης, της τακτικής.

Αφού κατόρθωσε αυτός να περισυλλέξει γύρω του άγρια στίφη Τουρκαλβανών, εκτός του τακτικού στρατού, των οποίων αρχηγός είναι, και έχοντας μαζί του και δύο πυροβόλα φιλοδόχησε φήμη μεγάλου στρατηγού και επιτέθηκε στα Μακεδονικά χωριά, τα οποία ήταν αφρούρητα, καταστρέφοντας αυτά σχεδόν τελείως. Την παρελθούσα Πέμπτη βοηθούμενος και υπό των δύο πυροβόλων του κατόρθωσε να καταλάβει την από τους δικούς μας κατεχόμενη Λαψίσταν.....

ΠΡΟΣ ΤΑ ΓΡΕΒΕΝΑ. Από τη Λαψίστα βάδισε κατά των Γρεβενών, που ήταν σχεδόν αφρούρητα, αφού διέμεναν εκεί 60 μόνο περίπου Εθνοφρουροί. Ο Μπεκήρ ήταν πληροφορημένος πάρα πολύ καλά για την υπάρχουσα δύναμη των στρατιωτών μας στα Γρεβενά από τους Τούρκους που διέμεναν εκεί.

ΦΥΓΗ ΓΥΝΑΙΚΟΠΑΙΔΩΝ. Ο Μητροπολίτης Γρεβενών, αφού πληροφορήθηκε έγκαιρα για την προέλαση του Μπεκήρ, την 3η πρωινή ώρα με κήρυκα ειδοποίησε τα γυναικόπαιδα να φύγουν από τα Γρεβενά, διότι κινδυνεύουνΜέχρι το απόγευμα της Παρασκευής είχαν σχεδόν εκκενωθεί τα Γρεβενά. Πέρασε η Παρασκευή και το Σάββατο προχωρούσε, πλην όμως ο κίνδυνος δεν φαινόταν από πουθενά..... Το απόγευμα όμως φάνηκε από μακριά να έρχεται ο Μπεκήρ με το άγριο στίφος και όσοι είχαν απομείνει έφυγαν και αυτοί παίρνοντας τα βουνά. Εντός των Γρεβενών δεν έμειναν παρά οι 60 στρατιώτες πιστοί στο καθήκον τους, μερικές οικογένειες και 4-5 άλλες Ρωμουνίζουσες.

Η ΣΥΜΠΛΟΚΗ. Η φρουρά των Γρεβενών, δηλαδή οι 60 εθνοφρουροί,... αφού ενισχύθηκε... και από με-

Ο καπετάν Καρανάσος του Κούζαρου

ρικούς Κρητικούς εθελοντές, περίμενε την άφιξη του εχθρού. Περί την 7η νυχτερινή ώρα ,μόλις έφτασε ο Μπεκήρ σε απόσταση βολής, άρχισε η συμπλοκή, ενώ επέτυχε η τέλεια εκκένωση των Γρεβενών από τις ελληνικές οικογένειες. Μετά απ' αυτό εισήλθε ο Μπεκήρ στα Γρεβενά, τα οποία, κατά τις πληροφορίες μας, λεηλάτησε, εγκατασταθείς εκεί.....

ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΜΠΕΚΗΡ. Χθες τη νύχτα επιβάτες που ήρθαν από τα Γρεβενά μετέδωσαν την παρακάτω είδηση: Ο Μπεκήρ, αφού εισήλθε στην πόλη, κατέστρεψε τις γέφυρες του Αλιάκμονος, για να παρεμποδίσει μετάβαση στρατιωτών μας. Εντούτοις, όμως, εγκαίρως αφού ειδοποιήθηκαν διάφορα σώματα του στρατού μας, τον περικύκλωσαν μέσα στα Γρεβενά μαζί με τους άντρες του έτσι, ώστε να αναμένετε η παράδοσή τους μέχρι ενός»

Ο ευσεβής, βέβαια, πόθος του δημοσιογράφου δεν πραγματοποιήθηκε, γιατί ο Μπεκήρ κατόρθωσε να διαφύγει παραμένοντας ασύλληπτος και μεταφέροντας τη δράση του στη γειτονική Ήπειρο.

Στις 4 Δεκεμβρίου του 1912 η **Κόνιτσα διατρέχει σοβαρό κίνδυνο, γιατί βρίσκεται εκεί ο Μπεκήρ Αγάς**.

Η ανταπόκριση της εφημερίδας ΠΑΤΡΙΣ είναι συγκλονιστική: «Επιβάτες που ήρθαν χθες από την Ήπειρο μας ανακοίνωσαν ότι η περιφέρεια της Κονίτσης διατρέχει σοβαρότατο κίνδυνο από τους Τουρκαλβανούς. Σαράντα πέντε χωριά είναι στη διάθεση των άγριων τουρκικών ορδών και το ένα μετά το άλλο ερημώνονται και καταστρέφονται. Το καταστρεπτικό έργο διευθύνει ο αρχηγός της εκεί τουρκικής χωροφυ-

Ο Χρήστος Χαρίδημος

λακής **Φετιζ Βέης**, που εδρεύει στην Κόνιτσα. Αυτός προ ημερών απέστειλε ισχυρό σώμα χωροφυλάκων στο χωριό Πάπιγκο και το απογύμνωσε. Οι κάτοικοι πανικόβλητοι πήραν τα βουνά. Ο ίδιος έστειλε τον **Κερήμ Τσαούση** με 60 χωροφύλακες στο Κεράσσοβο για τον ίδιο σκοπό. Ευτυχώς σώμα δικών μας ανταρτών, που βρισκόταν εκεί κοντά, πρόλαβε την καταστροφή..... ο **περίφημος Μπεκήρ Αγάς** βρίσκεται στην Κόνιτσα με 250 Τουρκαλβανούς. Επίσης βρίσκεται στο ίδιο μέρος ο **Μουχτάρ Αγάς** με παρόμοια δύναμη και ο **Κανά Βέης** με τριακονταμελή συμμορία. Επιπλέον, έφτασαν εκεί απ' το Λεσκοβίκι και άλλα σώματα, τα οποία τρομοκρατούν την όλη περιφέρεια....».

Τόσο η εγκληματική δράση του Μπεκήρ Αγά, όσο και η ικανότητα του να εξαφανίζεται και να εμφανίζεται ξαφνικά εκεί που δεν τον περίμενε κανείς του απέδωσαν μυθικές διαστάσεις. Χαρακτηριστικά είναι τα όσα αναφέρονται την Κυριακή 16 Δεκεμβρίου του 1912 στην εφημερίδα ΠΑΤΡΙΣ υπό τον τίτλο Η ΣΚΙΑ:

« Αρχίζω να πιστεύω ότι Μπεκήρ Αγάς δεν υπάρχει πλέον, ή μάλλον δεν υπήρξε ποτέ. Αυτές οι ταυτόχρονες εμφανίσεις του, εμφανίσεις τρομερές σαν θεομηνία, τότε στα χωριά της Κόνιτσας και τότε στα Γρεβενά και τότε πάλι στα βορειότερα Ηπειρώτικα βουνά, αρχίζουν να μοιάζουν με παραμύθι. Γιατί ούτε χρόνος αρκετός, ούτε και χώρος ελεύθερος υπάρχουν για τόσο κεραυνοβόλο δράση του παλληκαρά, ο οποίος φορεί γυναικεία και διαθέτει συνήθως το γυναικείο χάρισμα της πονηριάς και της δολιότητας για την επιτυχία των εκστρατειών του. Ο Μπεκήρ Αγάς ούτε υπήρξε, ούτε υπάρχει, αλλά είναι **Το φάσμα, το σύμβολο της τουρκικής θηριωδίας το οποίο εξακολουθούν να βλέπουν φοβισμένα, και μετά την απελευθέρωση των, τα γυναικόπαιδα. Είναι η αόριστη σκιά, την οποία εξακολουθούμε να βλέπουμε και αφυπνιζόμενοι από**

ένα τρομακτικό όνειρο. Και η σκιά αυτή δυστυχώς ύστερα από πολλά χρόνια Ελευθερίας θα διαλυθεί για τα μάτια εκείνων, τους οποίους επί τόσους αιώνες καταδίωκε» Ψ.

Και πράγματι ήταν αρκετό στη διάρκεια του κατά θάλασσαν αγώνα, λίγο πριν τη Ναυμαχία του Μούδρου να ξεφύγει από την ελληνική επιτήρηση το πολεμικό Χαμιδιέ, για να χαρακτηριστεί αμέσως από τον τύπο της εποχής ωςτο πλοίο φάντασμα, ο Κερήμ Αγάς του Αιγαίου, ο **Μπεκήρ του τουρκικού στόλου**, ο αλήτης της θαλάσσης....(εφ. ΑΙΓΥΠΤΟΣ, Κυριακή 20/2 Φεβρουαρίου 1913).

Το τραγικό για εμάς, βέβαια, υπήρξε ότι ο Κακούργος αυτός επιβίωσε των Βαλκανικών Πολέμων και ο Τύπος ανάγγελλε την άφιξή του, με το βαθμό του Λοχαγού, στο λιμάνι του Πειραιά.

Και ο Καραγκιόζης πώς τον υιοθέτησε, πώς τον ταύτισε με τον **Μαύρο της Ανατολής** ;

Το καλοκαίρι του 1927 ο νεαρός και δυναμικός Καραγκιοζοπαίκτης **Χρήστος Χαρίδημος** δίνει παραστάσεις στην Πάτρα στην περιβόητη ταράτσα Μαρούδα. Εκεί σύμφωνα με την εφημερίδα **ΝΕΟΛΟΓΟΣ Πατρών**, την Παρασκευή 15 Ιουλίου: «... **δίδει την νεωτάτην παράστασιν Ο «Μπεκήρ Αγάς». Τρέξατε όλοι να θαυμάσετε την πρωτότυπον τέχνην του. Σύνθημα Χαρίδημος Μαρούδα.**

Η εισαγωγή, λοιπόν, του Μπεκήρ Αγά στο Θέατρο Σκιών πρέπει να αποδοθεί **στο Χρήστο Χαρίδημο.**

- Τον τίτλο: «**Μονομαχία των δύο ληστών**» βρίσκουμε σε παράσταση του Βασίλη Ανδρουτσόπουλου που δίνει στου Γουργουρίνη, την Κυριακή 9 Ιουλίου του 1939.

- Τον τίτλο: «**Ο Λήσταρχος Καρανάσος**» συναντάμε και πάλι σε παράσταση των Βασίλη Ανδρουτσόπουλου και Ανδρέα Σωτηρόπουλου το Σάββατο 1η Μαΐου του 1940, στην ταράτσα Μαρούδα στην Πάτρα.

Οι υπόλοιποι καραγκιοζοπαίκτες εξακολουθούν να παρουσιάζουν την παράσταση με τον καθιερωμένο τον τίτλο της: «Ο Μαύρος της Ανατολής», αρχής γενομένης από το Χαρίλαο Πετρόπουλο στο θέατρο **ΧΑΡΙΛΑΟΥ** στη Θεσσαλονίκη, τον Δεκαπενταύγουστο του 1928.

- Το 1929, την Τρίτη 13 Αυγούστου, ο νεοαφιχθείς Καραγκιοζοπαίκτης εξ Αθηνών Ντίνος Θεοδωρόπουλος την παρουσιάζει στο θέατρο **ΡΕΚΟΡ** στα Ψηλά Αλώνια, στην Πάτρα.

- Την επαναλαμβάνει το 1932, στις 18 και 25 Μαΐου στο θέατρο **ΑΧΙΛΛΕΙΟΝ**, ενώ την 29η Ιουνίου τον μιμείται και ο Ανδρέας Βουτσινάς στο θέατρο **ΛΑΟΥ**.

- Το 1933 στο θέατρο **ΕΛΛΑΣ** και πάλι ο Ντίνος Θεοδωρόπουλος την 11η, 16η και 22α Μαΐου και μήνες αργότερα, την 1η Οκτωβρίου στο θέατρο **ΟΥΡΑΝΙΟΣ ΚΗΠΟΣ** έναντι Μαρούδα, τη δίδουν οι Καραγκιοζοπαίκτες Σωτηρόπουλος και Βουτσινάς.

- Οι ίδιοι, το '34, θα την παρουσιάσουν στο ίδιο θέατρο την 10η Ιουνίου,

- Το 1936 και πάλι ο Βουτσινάς στο **ΑΧΙΛΛΕΙ-**

ΟΝ παίζει «Τον Μαύρο της Ανατολής», την Κυριακή 12 Ιουλίου.

- Το 1938 ο Ντίνος Θεοδωρόπουλος ξανά στην **ΤΑΡΑΤΣΑ ΜΑΡΟΥΔΑ** παίζει το έργο την Τρίτη 12 Σεπτεμβρίου. Και την Κυριακή 23 Οκτωβρίου στο **ΣΥΝΤΡΙΒΑΝΙ**, στη γωνία Γούναρη και Μαιζώνος, είναι η σειρά του Ανδρέα Βουτσινά να το παρουσιάσει.

- Το 1939 ο Θεοδωρόπουλος το δίδει ως απογευματινή, στο θέατρο **ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ**, την Τετάρτη 3 Μαΐου, επαναλαμβάνοντάς το και την Παρασκευή 7 Ιουλίου στο θέατρο του, που βρισκόταν έναντι του Αγίου Αθανασίου. Και τέλος,

- Το 1940 και πάλι ο Ντίνος, την Τετάρτη 19 Ιουνίου ολοκληρώνει τον περίπατο μας αυτό στο χρόνο.

Στις δεκαετίες που πέρασαν η παράσταση παγιώθηκε με τον πλήρη περιγραφικό τίτλο: «Ο τρομερός Μαύρος της Ανατολής, η μονομαχία των δύο Ληστών, Τούρκου Μπεκήρ Αγά και Έλληνας Καρανάσου» και δεν υπάρχει καλοκαίρι που να μην παίχτηκε σε μπερντέ του Καραγκιόζη!

Η μονομαχία

Αθανάσιος Διάκος και Κλαύδιος Φωριέλ μέρος Β΄

επιμέλεια:
ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΜΑΡΙΑΡΗΣ
Καλλιτέχνης του Θεάτρου Σκιών

*Παραθέτουμε εδώ κατατοπιστικό άρθρο του
ιστοριοδίφη Τάκη Χ. Κανδηλώρου
(Από την Εγκυκλοπαίδεια Ελευθερουδάκη)*

διάκος (ο, λ. δημώδους, εκ του βυζαντινού τύπου διάκων). Ο διάκονος (βλ.λ.) της εκκλησίας.

Διάκος (Αθανάσιος). Ηρωικός και ωραίος αγωνιστής της Επανάστασης του 1821. Υιός του Νίκου Γραμματικού και εγγονός του περίφημου αρματολού Αθανασίου Γραμματικού, εγεννήθη τω 1788 εν Μουσούνι της Παρνασσίδος. Εισήχθη υπό των γονέων του ως δόκιμος εις την παρά την Αρτοτίναν μονήν του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου. Εκεί έμαθεν ολίγα γράμματα. Δια των αρετών του είχε κερδίσει την γενικήν εκτίμησιν, χειροτονηθείς μετά τινά έτη εις διάκονον, εξ ου και το επώνυμον αυτού Διάκος.

Δερβέναγας διασκεδάζων εν τη του Προδρόμου και θαμπωθείς εκ του αρρενωπού κάλλους του νεαρού, ηξίωσε να κερνάται παρά τούτου. Ολονέν δ' εξαπτόμενος ο λάγνος Οθωμανός εκ του οίνου, επεχείρησε να επιδαψιλεύση εις τον Δ. απρεπείς θωπείας. Ούτος εξελθών προς στιγμήν, επανήλθεν εις την αίθουσαν κρύπτων υπό το ράσον πιστόλαν, εις την πρώτην δ' ευκαιρίαν επυροβόλησε τον ασελγή Δερβέναγαν, αφήσας αυτόν άπνουν. Μετά το επεισόδιον τούτο, αποβαλών ο Δ. το ράσον και ξυρίσας

το γένειον έλαβε την άγουσαν εις τα όρη, μόνον τον τίτλον του Διάκου κρατήσας ως ανάμνησιν του μοναστικού βίου. Αρματολός της περιοχής ήτο τότε ο Γούλας Σκαλτσάς, όστις προθύμως έκρυσεν αυτόν, ότε δε μετά τινά χρόνον ο Δ. κατεπολέμησε γενναίωτα τρεις Αλβανούς, εξ ων ένα μεν μακρόθεν εφόνευσε και ένα κατέκοψεν εκ του σύνεγγυς, του τρίτου φονευθέντος υπό του Σκαλτσά, ούτος θαυμάσας και εκτιμήσας την ανδρείαν του Δ. κατέστησεν αυτόν έκτοτε πρωτοπαλίκарον και αναπληρωτήν του. Ελθόντος εις Άμφισσαν νέου Βοεβόδα, του Φερχάτ πασά, ο Δ. ηρνήθη να τον προσκυνήση. Έκτοτε κατέστη το φόβητρον των Τούρκων, διηνεκώς δε διωκόμενος, προσήλθε το 1814 εις τον Αλή Πασάν, όστις μεσολαβήσει του Ανδρούτσου, πατρός του Οδυσσέως, κατέταξεν αυτόν εις τους τσοχανταρέους του, ήτοι σωματοφύλακας, ότε δε τω 1818 διώρισε τον Ανδρούτσον αρματολόν της Λεβαδείας, ο Δ. ηκολούθησεν αυτόν ως πρωτοπαλίκарον. Μετά διετίαν αμφοτέροι εμυούντο τα της Φιλικής Εταιρείας, έκτοτε δε ανέλαβον ούτοι την παρασκευήν του κινήματος εν

τη περιφέρειά των. Ανησυχών ο Αλή πασάς ήθελε να δολοφονήσει τον Δ., αλλ' ο Οδυσσεύς Ανδρούτσος, εις ον εν τω μεταξύ είχε ανατεθή υπό του δεσπότη των Ιωαννίνων η αρχηγία των αρματολικών σωμάτων της Στερεάς, κατόρθωσε να σώση τον Δ., διαλλάξας αυτόν προς τον καχύποπτον πασάν. Κηρυχθέντος τω 1820 του πολέμου του Σουλτάνου κατά του Αλή πασά, ο Δ. κατώρθωσε και επεβλήθη εις τους αγάδες και κοτσαμπάσηδες του καζά της Λεβαδείας, οίτινες ανέθεσαν εις αυτόν, κατ' έγκρισιν του Μαχμούτ πασά Δράμαλη, το αρματολίκι της επαρχίας από της 26 Οκτωβρίου 1820 μέχρι της προσεχούς εορτής του αγ. Γεωργίου επί μισθώ. Επικειμένης της εγέρσεως, ο Δ. έστειλε τον Β. Μπούσγον εις Πάτρας, ίνα λάβη ειδικάς εντολάς, καθόσον εκεί εκρύπτετο και ο Ανδρούτσος, αλλ' όταν έφθασεν εις Γαλαξίδι και έμαθε την έγερσιν Καλαβρύτων και Πατρών, επιστρέψας ταχύς εφόνευσε τον γραμματοκομιστήν του βοεβόδα της Λεβαδείας, ίνα μη μεταδώση τας περί Αγώνος ειδήσεις. Ο Δ. κληθείς ου μόνον υπεστήριξε την αθωότητα του Μπούζγου, αλλά παραδόξως έπεισε και τον βοεβόδαν να εκδόση «μπουγιουρντί» γενικής στρατολογίας των Λεβαδέων, υπό την εαυτού αρχηγίαν, ίνα αμυνθώσι κατά του Ανδρούτσου, επερχομένου δήθεν ως κλέφτου εκ Πατρών μετά 10.000 ανδρών, ίνα καταργήση τους φόρους. Τοιουτοτρόπως η στρατολογία, εν συνεννοήσει και μετά των προεστών, διεξήχθη αναφανδόν. Αυτόγραφος επιστολή του Δ. της 28 Μαρτίου 1821, ευρισκομένη εν τη Εθν. Βιβλιοθήκη (αριθ. εγγρ. 93), συνιστά εις δύο ιερείς και δύο αρματολούς να συγκεντρώσουν διακοσίους οπλοφόρους εις Λυκούρεσι Λεβαδείας μετ' εφοδίων. Η σφραγίς φέρει αετόν δικέφαλον. Συλληφθέντος του αδελφού του βοεβόδα Λεβαδείας, όστις είχε κρατήσει ομήρους τους προύχοντας Λογοθέτην και Νάκον, ο Δ. κατόρθωσε να σώση τούτους, ανταλλάξας προς τον συλληφθέντα, πολιορκήσας δε την πόλιν εφόνευσε τους εκεί Θηβαίους Τούρκους, αμυνομένους εντός των οικιών των. Αναστηλώσας την ελληνικήν σημαίαν επί του φρουρίου και απειλήσας κατόπιν τους εν Θήβαις ηνάγκασεν αυτούς ν' αποχωρήσουν εις Χαλκίδα. Εν βραχεί εκαθάρισε μετά των εντοπίων οπλαρ-

χηγών άπασαν σχεδόν την Ανατολικήν Ελλάδα από τους Τούρκους μέχρι της Υπάτης. Ο Χουρσίτ όμως, πολιορκών τον Αλή πασάν, απέστειλε διά της Θεσσαλίας μεγάλην δύναμιν υπό τους πασάδες Κιοσέ Μεχμέτ και Ομέρ Βρυώνην, ών ο μεν πρώτος έμεινεν εν Λαμία, ο δε δεύτερος εστρατοπέδευσεν εις Λιανοκλάδι με πρόθεσιν καθυποτάξεως της Βοιωτίας και Παρνασσίδος και καθόδου εις Πελοπόννησον. Ο Δ. εκανόνισε τα της αντιστάσεως, αυτός τοποθετηθείς εις θέσιν επίκαιρον παρά τας Θερμοπύλας. Δυστυχώς οι άλλοι Έλληνες οπλαρχηγοί επτοήθησαν και απεσύρθησαν, προ του όγκου των εχθρών, εις τα πέριξ υψώματα, ο Δ. όμως διεκήρυξεν ότι δεν φεύγει, ουδ' εγκαταλείπει τους ολίγους συντρόφους, οίτινες παρά την γέφυραν του Σπερχειού, εν Αλαμάνα, επολέμησαν καρτερικώτατα, υψώσαντες μετ' αυτού τρόπαιον εξόχου ηρωισμού και αφθάστου πατριωτικής θυσίας. Ο αδελφός του Δ. Μήτρος έπεσε πρώτος, ως και οι άλλοι σύντροφοί του περί τους τριάκοντα. Τα όπλα του Δ. επυρακτώθησαν και ηχηστεύθησαν. Σφαίρα συνέτριψε παρά την λαβήν την σπάθην του, ετέρα δε συνέτριψε και τον βραχίονα του. Τότε ώρμησαν οι εχθροί και συνέλαβον αυτόν ζώντα και ήγαγον την 22 Απριλίου εις Λαμίαν επί ημιόνου. Καθ' οδόν ο Δ. βλέπων την θάλλουσαν φύσιν και ευελπιζόμενος την ανάστασιν του Ελληνισμού, εις ην, ατυχώς, δεν θα συνέπραττε πλέον, ως από των νεανικών του χρόνων ωνειροπολεί, ανέκραξε το περιάλλητον:

*«Για δες καιρό που διάλεξεν ο Χάρος να με πάρη,
Τώρα π' ανθίζουν τα κλαριά και βγαζ' η γη χορτάρι....»*

Ο Βρυώνης ενήργησεν ευρείαν ανάκρισιν όπως μάθη την έκτασιν του επαναστατικού κινήματος, προέτεινε δε και αμνηστείαν εις τον Δ. εκείνος όμως αντέταξεν επίμονον άρνησιν, απειλούμενος δε απήντησεν εις τους βασανιστάς του, ότι **«η Ελλάς έχει και άλλους Διάκους»**.

Κατά την ιστορικήν παράδοσιν, μαινόμενοι οι Τούρκοι διά το θάρρος του τον διεπέρασαν εις σουβλίον και τον μετέφερον εις τινα μάνδραν, μυκτηρίζοντες δε και πτόντες αυτόν, έψησαν μαρτυρικώτατα επί της πυράς.

Ο Ντούμπας έχει... κέφια!

σκίτσα: Κωνσταντίνος Ντούμπας

Ο Ντούμπας έχει... κέρφια!

Γλωσσικά!

του Κ. Ψυχραιμία

Όταν ο Καραγκιόζης στο Δικαστήριο ερωτάται «εις ποίαν γλώσσαν ομιλείτε;» απαντά «Μα σ' αυτήν πούχω στο στόμα μου!». Νομίζω έτσι λύνεται ένα μεγάλο πρόβλημα που πάντα βασάνιζε το νεότερο ελληνισμό. Ακούγοντας τους καραγκιοζοπαίχτες να χρησιμοποιούν με όλους τους τρόπους τους δρόμους της νεοελληνικής λαλιάς – ένα είδος μεικτής καθαρεύουσας, δημοτικής, ιδιωματισμών, ντοπιολαλιάς – σκέφτεται κάποιος μια του Ρήγα Βελεστινλή Φεραίου αποτίμηση περί του γλωσσικού.

Από την «Σύντομο Βιογραφία του αοιδίμου Ρήγα Φεραίου του Θετταλού» που τυπώθηκε το 1860 και γράφτηκε από τον Χριστόφορο Περραιβό (1773-1863) φίλο και συναγωνιστή του Ρήγα, των Σουλιωτών, του Καραϊσκάκη, του Υψηλάντη, Απομνημονευματογράφου του 1821 διαβάζουμε τα εξής:

Επειδή λόγιος τις Έλλην εν Βιέννη είπεν ότι τα συγγράμματα του Ρήγα ήτο καλλίτερον να συντάσσονται εις το ελληνικώτερον προς διόρθωσιν της γλώσσης, ο Ρήγας, παρόντων και άλλων ομογενών, τω απήντησεν «εν όσω, φίλε μου, ο Χασάνης και ο Μεχμέτης τυμπανίζουνσι διά της σιδηράς ράβδου την κεφαλήν του Έλληνος, ούτος ούτε καιρόν, ούτε νουν έχει διδαχθή την αρχαίαν γλώσσαν του ή να δι-

ορθώση την παρούσαν όθεν δεν δύναται να εννοήση τους λαλούντας υπέρ των συμφερόντων του, ειμή, όταν τω λαλώσιν εις την συνήθη αυτώ εκ βρέφους διάλεκτον αφού όμως φωτισθή δια της καθομιλουμένης γλώσσης περί των συμφερόντων του, δράζι τα όπλα, και καταδαμάση δι' αυτών τον Χασάνην και Μεχμέτην, τότε ελεύθερος ων δύναται να μάθη να ομιλή και προς Ομήρους και Θουκιδίδας, τότε δεν έχει χρείαν πλέον άλλων συμβούλων περί της διαγωγής του, τότε μετά την πτώσιν της τυραννίας δύναται να καταργήση και την βαρβαρωθείσαν διάλεκτόν μας.» Εις τους λόγους τούτους πεισθείς ο νέος εκείνος λόγιος ητήσατο συγγνώμην.

Και εμείς όλοι πρέπει να ζητάμε συγγνώμη κι απ' τον Ρήγα και τόσους άλλους δασκάλους του Γένους που πάλαιψαν για να μάθουμε τη γλώσσα μας, ενώ σήμερα η «τηλεδημοσιογραφία», οι ξενισμοί και τόσοι άλλοι νεογλωσσικοί βαρβαρισμοί κάνουν αγνώριστη τη γλώσσα μας και το πνεύμα της. Γιατί είναι πάρα πολύ σπουδαίο τα παιδιά που παρακολουθούν μια παράσταση Θεάτρου Σκιών σήμερα, να χαίρονται το γέλιο, την πλοκή της Καραγκιοζο-ιστορίας αλλά και να κερδίζουν -ακούγοντας νέες λέξεις, εκφράσεις- ένα πλούτο λεξιλογίου κατάλληλο να πλατύνει και να ομορφύνει τη γλώσσα και το πνεύμα τους. Το χρωστάμε αυτό στη νέα γενιά!

*Μηνιαία
ηλεκτρονική έκδοση
του Πανελλήνιου Σωματείου
Θεάτρου Σκιών*

okaragkiozismas@gmail.com

